

Srećko Lukić: 2
OVO NIJE JOŠ JEDNA TUŽNA PRIČA O RATU

Matija Grgat: 4
ZAHVALNOST HEROJIMA

Marija Dubravac: 6
NAJVJERNIJI PRIJATELJ

Stjepan Arnuš: 8
INTERVJU S BRANKOM GRDIĆEM

Matija Grgat: 12
JEAN-MICHEL NICOLIER

Nikola Bolšec: 16
HAŠ

FILM „260 DANA“ 24

POEZIJA S PANOJA 26

OVO NIJE JOŠ JEDNA TUŽNA PRIČA O RATU

PIŠE: SREĆKO LUKIĆ

Djetinjstvo u miru

Rođen sam 1989. godine u Kotor Varošu, manjem gradu u Bosni i Hercegovini. Djetinjstvo sam provodio u prirodi i obiteljskom okruženju ispunjenom ljubavlju — uz majku, oca, dvije sestre i brata. Kao najmlađi član obitelji, bio sam razmažen, okružen pažnjom i toplinom. Svaki dan je bio jednostavan i bezbrižan, kao što djetinjstvo i treba biti.

Kad se svijet promijenio preko noći

A onda — rat. U trenutku kada dijete tek počinje otkrivati svijet, oko mene se sve raspalo. Počele su se događati stvari koje nitko ne bi trebao vidjeti, a posebno ne dijete. Tada nisam razumio ozbiljnost situacije. Tek kasnije, kad sam odrastao, čuo sam priče od odraslih — o onome što se stvarno događalo dok smo se

skrivali, o ljudima koji su nestajali, o prijetnjama koje su dolazile do našeg praga. Srpske snage su dolazile do naših vrata, prijetile i plašile. Često smo se skrivali. Nije bilo hrane, igračaka ni sigurnosti — ali bilo je ljubavi. Odrasli su činili sve da se ja, najmlađi, i dalje osjećam kao dijete.

Otac koji se vratio iz logora

Jednog dana, otac je nestao. Samo tišina i strah. Nismo znali gdje je, ni hoćemo li ga više ikada vidjeti. Stizale su vijesti, svaka teža od prethodne — da je živ, da nije, da je završio u logoru. Proveo je više od tri mjeseca tamo. Iscrpljen, izmučen, ali — živ. Kada se vratio, kažu, bio je to trenutak koji se ne zaboravlja. Mršav, slab, ali s osmijehom koji je govorio: „Još sam tu.” Tog dana, iako nismo imali ništa, imali smo sve — jedni druge.

Put u nepoznato

Nakon toga, bilo je jasno da moramo otići. Pričali su mi da smo iz Kotor Varoša krenuli u konvoju autobusa prema Hrvatskoj. Bio je to put ispunjen neizvjesnošću, ali i nadom. Stigli smo do zagrebačkog Glavnog kolodvora, a zatim i do Siska — grada koji će postati naš novi dom. Bilo je to 1993. godine. Osjetilo se olakšanje. Pomisao da je sve gotovo. No, rat još nije bio gotov. Sisak je bio blizu prve crte obrane, i granate su padale u blizini naše kuće. Ipak, imali smo sreće — prošli smo bez posljedica.

Novi početak

Negdje 1995. godine, počeo je naš novi, “normalan” život. Školovanje, prijatelji, obiteljska rutina — sve ono što za većinu ljudi znači svakodnevnica, za nas je bilo pravo bogatstvo. Osjećali smo se ponovno slo-

bodni disati.

Danas, s odmakom godina, shvaćam koliko smo imali sreće. Bez obzira na sve što smo proživjeli, ostali smo zajedno. Naučio sam koliko su ljudi jaki, koliko ljubav može izdržati i koliko je važno ne dopustiti da te bol pretvori u mržnju.

Otac bez mržnje

Najviše se divim svome ocu. Čovjek koji je prošao logor, koji je vidio ono što se ne može ni zamisliti — a ipak je nastavio živjeti bez mržnje. Nikada nisam čuo da je govorio loše o bilo kome.

To me naučilo da prava snaga ne leži u osveti, nego u oprost.

Zaključak: Snaga života

Moji bližnji i dalje nose teške uspomene. Vjerojatno i ja, negdje duboko. Ali te uspomene više nisu rane — one su pods-

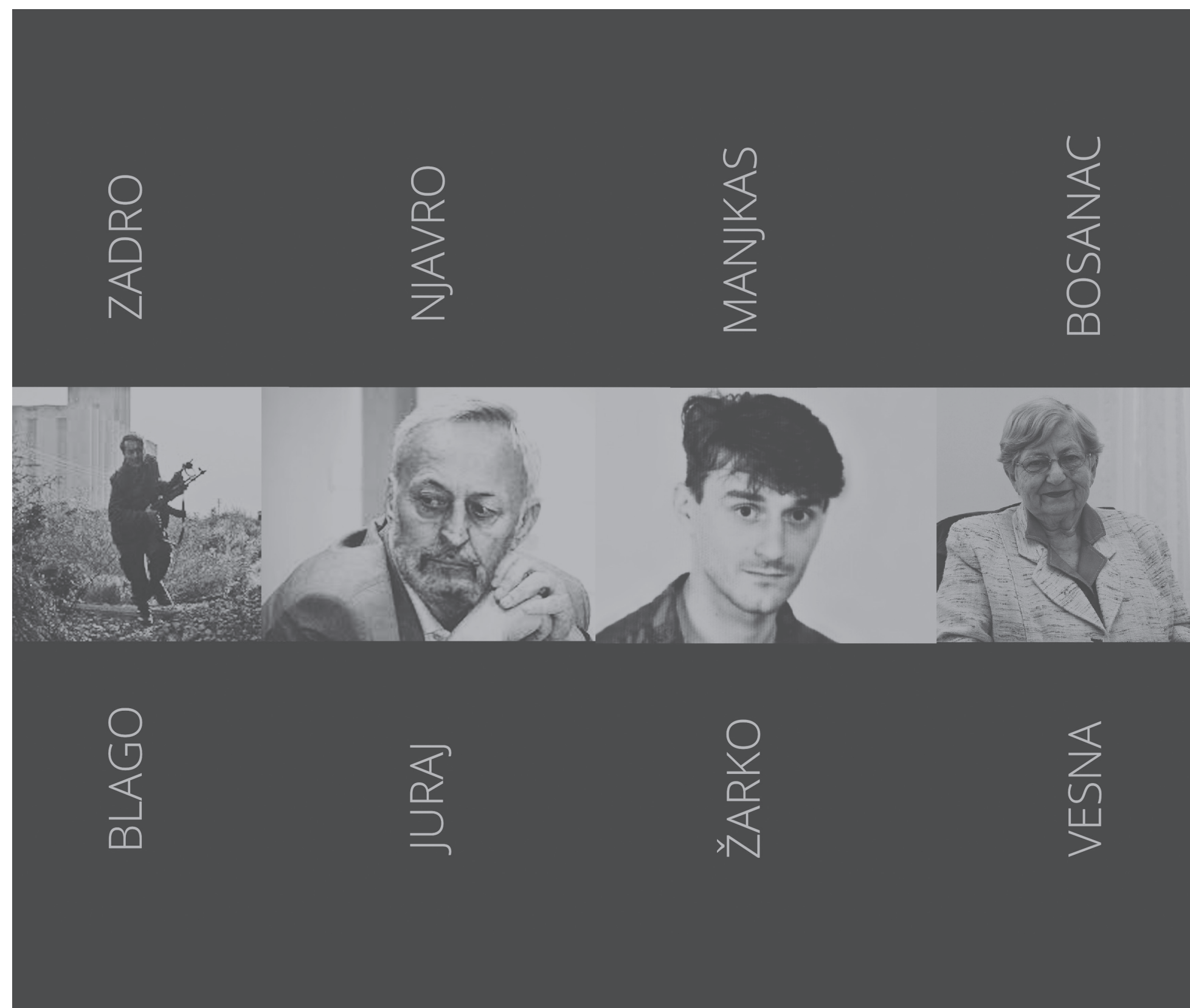
jetnik koliko smo izdržljivi, koliko čovjek može preživjeti i nastaviti voljeti.

Ovo nije još jedna tužna priča o ratu.

Ovo je priča o obitelji, o ljubavi, o hrabrosti i o životu koji uvijek nađe put.

ZAHVALNOST HEROJIMA ČUVA TEMELJE OPSTOJNOSTI NARODA I DRŽAVE

PIŠE: MATIJA GRGAT

I nakon 30 godina od završetka Domovinskog rata još se traga za nestalima. Na popisu nestalih nalazi se 1740 osoba, od toga ih je 328 s vukovarskog područja. U rujnu su nakon 34 godine na području Ovčare pronađeni posmrtni ostatci francuskog dragovoljca Jeana-Michela Nicoliera, osamnaestogodišnjeg vukovarskog branitelja Zorislava Gašpara i Josipa Batarela, nekadašnjeg direktora robne kuće NAMA, koji je u njoj sa suradnicima organizirao logistiku za cijeli grad (hrana, odjeća, higijenske potrepštine). Na vukovarskom odlagalištu otpada Petrovačka dola, ispod tisuća kubika smeća, pronađeni su i posmrtni ostatci dragovoljca Dragutina Štica, a činjenica da se ispod smetlišta nalazi masovna grobnica, gdje su dovezena tijela s različitih

mjesta smaknuća i namjerno zatrpana pod smećem, govori o krajnjoj izopačenosti agresora u zločinu i njegovu prikrivanju. U društvu kojemu je stalo do čovjeka i ljudskih vrijednosti, svaki je ovaj život posebna priča oteta zaboravu u nizu drugih jedinstvenih priča o ljudima koji su branili Vukovar ili proveli u njemu tih nekoliko ratnih mjeseci kao civili u raznim službama. Jer svi su oni pravi heroji, uključujući djecu i starce koji su se tamo našli. I svatko zaslužuje svoje mjesto u povijesti i pamćenju naroda. I legendarni Blago Zadro, požrtvovni, blagi doktor Juraj Njavro, junakinja doktorica Vesna Bosanac, zatim Žarko Manjkas Crvenkapa, simbol odanosti i hrabrosti, sa svojim suborcima hosovcima, koji su se u „štafeti smrti“ žrtvovali

za civile prolazeći ispred njih iz Bogdanovaca kroz minsko polje, svi znani i neznani branitelji, ali i rasplakana djevojčica u plavom kaputiću u vukovarskoj prognaničkoj koloni – i svi drugi bez iznimke. Oni su dali svoj obol hrvatskoj konačnoj pobjedi i slobodi. Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata znak je naše zahvalnosti, ali i jamac budućnosti. Jer kako kaže naš pjesnik Petar Preradović: „Narod bez svoje povjesnice putnik je bez putnog lista.“

NAJVVJERNIJI PRIJATELJ

PIŠE: MARIA DUBRAVAC,

nekadašnja učenica 2. razreda XI. gimnazije iz Zagreba

Priča je inspirirana stvarnim događajem s kraja listopada 1991., Lijeva supoderica, Sajmište, Vukovar

Za svoj šesnaesti rođendan konačno sam uspjela uvjeriti roditelje kako sam dovoljno stara i odgovorna da bih se mogla brinuti za nekog simpatičnog čupavog kućnog ljubimca pa su naposljetku, umorni od moje ustrajnosti, obećali nabaviti mi psa kada dođe proljeće.

Tu sretnu vijest podijelila sam sa svojim didom, toliko ushićena da nisam primijetila kako je neka plava sjena prešla njegovih očiju. Dok sam kao navijena govorila o imenima koja bih mogla dati svome budućem ljubimcu, dida kao da je Dunavom nekamo otplovio... Sjetio se psa kojega je on nabavio mome ocu nekoliko godina prije početka rata u Vukovaru. Taj pas zvao se Dambo, a bio je veliki smeđi mješanac njemačkoga ovčara i tko zna čega, slatkih smi-

ješnih ušiju koje su se podizale i spuštale ovisno o znatiželji... Početkom studenoga 1991. godine, kad je rat u Vukovaru dosegnuo svoj vrhunac i pokazao svoje najstrašnije lice, moj dida, koji je tada bio mladi branitelj, svakoga je dana s obrambenog položaja na kojemu je bio raspoređen dolazio kući nahraniti Damba. To je uvijek bilo u vrijeme zatišja od bombardiranja ili neposredno nakon napada agresora. Dambo bi didu dočekao skačući od radosti, a onda navalio na hranu koju je u to ratno vrijeme dobivao samo jednom dnevno, prilično skromno. Ionako mu je, kao da je ljudsko biće, više značio susret s didom.

Toga dana oko podneva, dok je zimsko sunce zaklanjala siva ratna mrena, došlo je do prekida neprijateljske vatre i prilike da u nekoliko sati zatišja dida pođe kući u kojoj je tada ostao samo Dambo te ga nahraniti. Međutim, već ispred kuće opazio je da nešto nije u redu. Dambo nije dočekao didu u

dvorištu, nego se skrivao u podrumu kuće u koju je inače uskakao kroz razbijeno staklo ulaznih vrata. Iskočio je na dvorište, dotrčao do moga dide „javiti mu se“, ali činio se jako uznemiren i nervozan, a na donesenu hranu nije se obazirao. Uplašeno je ulazio-izlazio iz kuće, i to je neprestano ponavljao kao da moga didu poziva za sobom ili mu želi reći kako nešto sluti. To je ponašanje izazvalo znatiželju i oprez moga dide pa je ušao u kuću i spustio se za njim u podrum kako bi vidio zbog čega se pas tako neobično ponaša. Samo nekoliko trenutaka kasnije na kuću i cijelo susjedstvo počele su padati minobacačke granate. Dida i Dambo ostali su skriveni u podrumu do završetka napada. Nakon toga jedva su izašli van zbog urušenog zida, i to potpuno bijeli od prašine i šute koja ih je zasula.

Kao u nekom starinskom romanu ili filmu o psu koji je prošao milje i milje da bi se vratio kući svome gazdi, i u ovoj se priči potvrdilo da je pas stvarno na-

jvjerniji čovjekov prijatelj koji je svojim šestim čulom predosjetio iznenadni neprijateljski napad i tako spasio život mome didi koji je, preživjevši vukovarsku kalvariju, dobio priliku o Dambu ispričati priču svojoj unuci - meni.

Didina priča riješila je moju dvojbu koje ime dati svome ljubimcu. Uvjeren sam kako ću svome Dambu biti najbolja prijateljica, a ne samo vlasnica. Želim da moj pas nosi to ime kao uspomenu na didinoga četveronožnog prijatelja i spasitelja... Dida je priču o Dambu zaustavio na mjestu na kojemu

se s njom mogao nositi. Umjesto da s godinama posve zacijele, neke rane kao da se opet otvore. Moj dida, hrabri vukovarski branitelj koji se nije bojao nikoga i ničega dok god se na vodotornju vijorila hrvatska zastava, s godinama je postao nježan kao dunavski povjetarac u neko davno, mirno, predratno vrijeme kad se na radiju mogao čuti gradski šlager O divni moj Vukovaru ti...

Još samo par dana nakon toga granatiranja dida se mogao probiti do kuće i nahraniti psa jer linija obrane morala se povući s toga područja. Bio je to posl-

jednji njihov susret prije nego je svatko pošao svojim teškim putem... Moj dida odveden je u Velepromet, pa u logore Sremsku Mitrovicu i Stajićevo... a Dambo... tko zna... Njegove podignute uši sigurno su se još dugo nadale poznatome koraku, ali dida nije dolazio...

Nezaboravne su strašne snimke s ulica Vukovara nakon njegova pada. Kolona ljudi, iscrpljena, uplakana, blijeda i ustrašena nakon mjeseci provedenih u podrumima prolazi svojim razrušenim gradom... a među njima uvijek neki pas. Najvjerniji čovjekov prijatelj. Dambo.

INTERVJU S BRANKOM GRDIĆEM, BRANITELJEM I INVALIDOM DOMOVINSKOG RATA

INTERVJUIRAO: STJEPAN ARNUŠ, prof.

1. Gospodine Branko recite nam par riječi o sebi. Mladenaštvo – pojam koji označava puno toga lijepoga, pojam koji vežemo uz snagu, plodnost i kovanje budućnosti kod vas je 1991. godine poprimio sive, olovne tonove. Kako je sve započelo?

Zovem se Branko Grdić, rođen sam i odrastao u Vukovaru. Umirovljeni sam dočasnik HV i invalid Domovinskog rata. Dobrovoljni sam darivatelj krvi. Bio sam pripadnik 204. Vukovarske brigade i 5. GBR (Sokolovi). Nakon umirovljenja posvetio sam se obitelji, otac sam i živim sa svoje tri kćeri Lorenom (23), Laurom (21) i Lucijom (18). Volim šetnje i druženja s ljudima...

Moj život prije rata bio je sasvim bezbrižan, krasan, prepun slobode. Obožavao sam sportove. Nogomet sam igrao od svoje sedme godine, a prava

strast mi je, zapravo, bila košarka. Beskrajne vožnje biciklom, trčanje, plivanje i naravno ljetno kampiranje s prijateljima na obalama čudesnog Dunava.

Sve je to prekinuo vihor rata 1991. godine. Te godine bio sam maturant, završavao srednju školu... Imao sam svoje planove za dalje. Plan mi je bio upisati ili Kineziološki fakultet ili studirati kemiju.

Pamtim 2. svibnja 1991., jer to je bio dan koji je sve promijenio. Nakon ubojstva dvanaest redarstvenika u Borovu selu, većina profesora i učenika srpske nacionalnosti prestali su dolaziti u školu. To je početak kraja bezbrižnosti. Usprkos svim poteškoćama, zamjenama i nadoknadama uspijevam završiti srednju školu s odličnim uspjehom i maturirati s odličnim.

Jednog jutra, krenuo sam u Osijek kako bi se prijavio za upis na Kemijski fakultet, no nisam tamo, tog jutra, stigao.

Već u Trpinji autobus je zaustavljen; postavljene su barikade i po prvi put u životu vidim naoružane ljude koji sebe nazivaju četnicima. Ne dopuštaju autobusu da krene prema Osijeku te nas vraćaju natrag u Vukovar.

+++

Nakon neuspješnog odlaska u Osijek i nemogućnosti studiranja priključio sam se ZNG-u. Moj prvi položaj pod zapovjedništvom Borisa Jantola (oca vaše psihologinje Lidije Jantol koji je ubijen na Ovčari) bio je u centru Vukovara, desno od ušća rijeke Vuke u Dunav. Nakon nekog vremena bivam premješten na drugi položaj, punkt u predgrađu Vukovara, Borovu naselju. Moj zapovjednik Tomislav Josić poučio me mnogim stvarima o oružju, ratovanju, usadio mi je osjećaj za preživljavanje i njegovi savjeti nekoliko puta su mi spasili život.

2. Rat nema nasmiješeno lice već donosi bol, patnju i smrt. Kako ste se nosili sa tim strašnim licem rata?

Rat je! Priča se da ljudi ginu, bivaju pogođeni, ranjeni... I kad o tome samo čujete nemate pravi uvid što to, zapravo, točno znači i kako to izgleda, ali kada se to prvi put dogodi pred vašim očima, uh... Doživio sam to desetak puta...

Moj otac poginuo je ispred mene, njega kao mene nije uspio zaštititi zid od gelera i granate. Takve situacije su bolne... Ja sam od toga otupio, postao sam nerazborito hrabar ili resigniran, ni sam ne znam, nisam mogao razborito ni trezveno razmišljati. Srljate, pogubljeni ste, ne pazite se... Nekako, u isto vrijeme, četnici zarobljavaju i odvođe mog ujaka Pericu u nepoznato. Identificiran je prije petnaestak godina - mučen i ubijen. Moj bratić Siniša - mučen i ubijen na Ovčari.

Moj bratić Boris, tri puta lakše ranjavan, zarobljen, mučen i ubijen na Ovčari.

Kako se nositi s time? Kako preživjeti? Kako ići dalje?

3. Bili ste ranjeni, zatočeni, odvedeni u logor, gladni...

Na dan pada obrane Vukovara, ranjen sam u lijevu potkoljenu. Uhićuju me i odvođe u logor. Prvo me smještaju u logor u Dalju, zatim me prebacuju u vojno-istražni zatvor u Novom Sadu i naposljetku me odvođe u zarobljeništvo u zloglasni logor u Srijemskoj Mitrovici.

Volio bih kad bih mogao ono što sam doživio u logoru zaboraviti, izbrisati... Poniženja, torture, batinanje i glad. Poniženja, torture i glad pretvore čovjeka u avet, u spodobu koja više ne liči na sebe.

U puno situacija zazivao sam dragoga Boga, opraštao sam se sa životom i govorio u sebi: „Bože, ovo je vjerojatno moj kraj“. No, uvijek u toj tami pojavila bi se neka točkica svjetla dovoljna za nadu i spas. Bog je očito imao neki drugi plan za mene, neki drugi put.

Nažalost mnogi su izgubili živote.

U rujnu 1991. godine imao sam 68 kilograma, a 22. svibnja 1992. po izlasku iz zatočeništva imao sam 47 kilograma. Cijelo vrijeme sam bio gladan. To je bilo strašno. Znali bismo leći gladni i piti vode kako bismo prevari-li želudac i kako je jedan dečko koji je bio sa mnom u logoru govorio: „Možemo se sada pretvarati da smo siti, da nam je želudac pun“. No, tada bi se po noći budili i morali smo odlazi-

ti u improvizirane zahode, a to je najčešće značilo dobiti batine ako bi nas stražarili otkrili. Mogli smo birati zaspati sa trbuhom punim vode i misliti kako smo siti i kasnije u noći dobiti batine ili leći gladni i stisnuti se u fetus položaj i trpjeti.

Sjećam se kad smo bili u logoru u Srijemskoj Mitrovici, kad bi netko dobio neki paket, jer su supruge zarobljenika ponekad uspjele nešto poslati i onaj sadržaj iz paketa koji stražari nisu oduzeli mi bismo među sobom podijelili. Bili su to teški trenuci jer ono malo što smo dijelili, pokoji keks, jednostavno nije bilo moguće razdijeliti svima. Sjećam se kako sam dobio jednu konzervu ribica i dva dana sam skupljao kruh kako bih je mogao podijeliti po noći sa jednim zarobljenikom. To je bila gozba, ali gozba za koju sam morao otkidati komadiće kruha koje smo dobili na sljedovanju. Najgore od svega je bilo to što često puta na sljedovanju nije bilo dovoljno obroka za sve i ljudi bi ostajali gladni. Glad me obilježila i dan danas mi se čini da se bojim gladi, da se bojim mogućnosti da to ponovno proživim.

4. Oslobođenje, oporavak i prilagodba na život izvan logora vrlo brzo se pretvorila u borbu sa sjećanjima i borbu za oprost. Recite nam nešto o tome.

Razmijenjen sam 22. svibnja 1992. godine, nakon nešto više od šest mjeseci zatočeništva. Oporavak je išao polako... U kolovozu 1991. počinjem ponovno igrati nogomet za nogometni klub Vukovar 1991., upisao sam Fakultet kemijskog

inženjerstva i tehnologije u Zagrebu.

Odlučio sam se za dobro, naučio sam se radovati sitnicama, šetnjama, promatranju ljudi, veselio sam se hrani jer je iskustvo gladi bilo strašno.

No ubrzo sam morao prestati igrati nogomet, noga u koju sam ranjen jednostavno nije mogla izdržavati te napore, pojavljivali su se bolovi, grčevi... Studij mi isto nije išao kako sam želio... Česte glavobolje, gubitak koncentracije i mržnja koju sam osjećao zagorčavali su mi i otežavali život. No, uspio sam posložiti stvari. Uspijevao sam misliti kako kod nas u Hrvatskoj ima i loših ljudi, tako i kod Srba mora biti dobrih ljudi. Takvo razmišljanje mi je pomagalo da se oslobodim generalizacije i mržnje koju sam osjećao. Uspio sam oprostiti.

Mladi danas polako gube interes i svijest o onome što se događalo u Vukovaru pa i općenito Domovinskom ratu. Moje je mišljenje da im trebamo o tome govoriti i prenijeti istinu o Vukovaru. Za kraj mladima želim reći: „Čuvajte svoje, poštujuć tuđe, ali NIKADA nemojte živjeti u mržnji“.

Fotografija:
Branko Grdić (u sredini)
sa sinovima generala
Blage Zadre

JEAN-MICHEL NICOLIER

PIŠE: MATIJA GRGAT

*Jean, probuđeno srce za patnju nepoznatih ljudi.
Jean, duša potresena zlom što iz pakla kulja.
Jean, osmijeh dječaka koji za pravdom žudi.
Jean, blage oči anđela, u klaonici gdje vlada rulja.
Jean, život predan za druge, za njihove radosti i tuge.
Jean, oslobođen okova smrti, nasmiješen, ponad duge.*

*Jean-Mi, majka ga je zvala, bio je njezina divlja trava.
Pao je u mrežu ljubavi, u zamku smrti sa sedam brava.
Postao je sjajna zvijezda, putokaz u noći svijeta.
Heroj i sanjar, oslobođen zemaljskog, čovjek s drugog planeta.*

Kada je u srpnju 1991. godine mladi Francuz Jean-Michel Nicolier došao u Hrvatsku s namjerom da se uključi u borbu za hrvatsku neovisnost, koju je Hrvatski sabor jednoglasno proglasio 8. listopada 1991. raskidajući tako sve državno-pravne veze s bivšom SFRJ, Hrvatska je već bila u nametnutom ratu, prepuštena sebi, razoružana i s embargom na uvoz oružja, bez međunarodnih prijatelja i podrške, izuzev pape Ivana Pavla II. Suočena s licemjerjem europskih i svjetskih političkih elita i srazom njihovih intere-

sa, s pilatovskim pranjem ruku moćnika, koji su vidjeli, ali su se pravili da ne vide agoniju jednoga malog naroda.

Ipak, u nadi da su sloboda i pravda moguće i dostižne, Hrvatska je činila sve da ostvari stoljetni san o neovisnosti. Narod usidren u vjeri u nadnaravnu Božju pomoć, u molitvi na trgovima, a vojnici, slabo naoružani, s kronicama oko vrata stali su tijelom protiv topova. Svjetlo je sjalo u srcima unatoč strašnim slikama razaranja, patnje i zla, što su ih

ljudi diljem svijeta gledali na svojim ekranima i u novinama, nestvarnima za 20. stoljeće. Ta prošla su dva svjetska rata! Mislilo se kako je čovječanstvo naučilo lekciju iz tih tragedija.

Što je vodilo Jeana-Michela, 25-ogodišnjeg mladog Francuza u pakao rata, među strane ljude, u nepoznatu zemlju iz bogate udobnosti i bezbrižnosti mladenštva, daleko od ljubavi njegovih bližnjih i njegove drage, iz sredine gdje je sve dobro i nadohvat ruke? Osjećaj prema slabijima, spoznaja da je na djelu velika

nepravda i da to ne može gledati prekriženih ruku, da mora aktivno stati uz ljude u nevolji. Da se ne smije promatrati bujanje zla i praviti se da te se ne tiče, kako su radili moćnici pa i oni koji su predstavljali Francusku u to vrijeme. Bez oružja, s fotoaparatom, s idealom sanjara i dušom djeteta priključio se Hrvatskim obrambenim snagama (HOS-u). S njima je nakon mjesec dana provedenih na karlovačkom ratnom području otišao dragovoljno u Vukovar. Svjedočio je kako pod neprestanom kišom granata nestaju kuće i ljudi, životinje i stabla, u smrtnim ranama i stravi, u izrovanoj zemlji s ugašenim dječjim pogledima. Nezamislivi prizori, potpuno neshvatljivi iz njegove nekadašnje životne perspektive, odvijali su se oko njega, a količina okrutnosti, bestijalnosti koja se obrušila na grad govorila je o provali sila nespojivih s ljudskošću. Obruč se oko grada stezao. Grad je postajao velika grobnica. Frenchi! Frenki! Tako

su ga zvali. Bio je jedan od njih – iako nije poznao jezik tih ljudi, srca su se razumjela. Patnja, smrti, glad, žeđ, rane i prizori proživljenog užasa, ali i osjećaj zajedništva, žrtve, ljubavi, vjere, čvršće su veze od svih drugih. Taj nježni dječak nevinog osmihe prolazi ovdje svoju preobrazbu živeći nad ponorom smrti, daleko od površnog i ispraznog mladenačkog života u blagositanju.

„Mistika je bila mladosti strana. Sve je bilo sakriveno šarenom prazninom ljupkoga svijeta, onim što se zove život naš obični. Tada nije znao da tome nedostaje tajna i da bez te otajstvenosti nema punine života. Tek sada u ovom paklenom beskraju gareži i besanice shvaća, da je moguće preživjeti samo u trokutu: život-smrt-uskrснуće. Inače je sve sama pustoš. Da, samo u tom slučaju, život ima smisla. Zato ima kunicu koju drži u rukama u trenucima zatišja“ (Nevenka Nekić, Jean ili miris smrti,

Zagreb – Tovarnik: Udruga dr. Ante Starčević, 2012., str. 50-51).

Nakon ranjavanja u nogu 9. studenoga, smješten u bolnicu zatrpanu ranjenicima, proživljava dramatične dane nadljudske borbe bolničkog osoblja u nemogućim uvjetima za svakog čovjeka, pa i onoga s neprijateljske strane. Dani su to sraza utjelovljenog Zla i vrhunaravnog Dobra. U razgovoru s francuskom novinarkom, koja je ušla s ekipom novinara u Vukovar nekoliko dana prije pada grada, on je svjestan da su izgubili, u kameru kaže da je „izgubio previše prijatelja, vidio previše ljudi kako plaču, previše patnje“, da su mu „više puta predlagali da izađe iz Vukovara i vrati se u Francusku“, ali ostao je. Zaključuje: „Znao sam da će biti teško, ali nisam znao da će biti tako strašno, osobito za civile. Ja sam kao dragovoljac došao u Vukovar, to je moj izbor i u dobru i u zlu. I u dobru i u zlu.“ A na novinarsko pitanje zašto je

dragovoljac, odgovara: „Ja mislim da im treba pomoći. Zbog toga sam izabrao njihovu stranu.“ A što za njega simbolizira Vukovar? Upravo ga je tako pitala novinarka. Uz anđeoski bolan smijeh odgovara: „Klaonicu... klaonicu... klaonicu...“

Što je sve proživljavao kada su četnici, paravojne jedinice i JNA ušli u Vukovar i preuzeli bolnicu, pretrpanu i razrušenu, nika da nećemo znati. Možemo samo pretpostavljati što je osjećao ne razumijevajući jezik, našavši se u okruženju nezamisliva nasilja i mržnje, bezumlja i ludila. Ne zna za kolone izmučenih prognanika sa zavežljajima koji su tiho i teškim koracima izlazili iz potpuno razorena grada. Ne zna za jezivu pjesmu o klanju i ljudožderstvu koju su pjevali četnici slaveći pobjedu dok su se na najokrutnije načine osvećivali „pobjednici“ pobijeđenima. Ne zna da je već na

popisu za smaknuće, izrađenu prema izjavama nekih domaćih Srba, koji su živjeli i dijelili sudbinu s braniteljima i civilima u danima prije pada Vukovara, a onda ih prokazivali. Ne zna da je već donesena odluka o tome kako se neće dopustiti spas ranjenika iz vukovarske bolnice. Oni prolaze kalvariju zajedno s civilima i osobljem bolnice, njih preko 260. Jean je jedan od njih, kao i Siniša Glavašević, novinar Hrvatskoga radija Vukovar. Prije smaknuća svi su krvnički mučeni i do smrti pretučeni. Nisu ih zaštitile Ženevska konvencija, međunarodne ustanove ni vlade europskih zemalja kojima je međunarodna komisija poslala dopis o tome što se u Vukovaru događa, na što one nisu niti odgovorile.

Epilog je poznat: Iako su pred zoru 18. studenoga potpisali sporazum s Komisijom Međunarodnog crvenog križa po ko-

jem je ona dobila dopuštenje evakuirati sve bolesnike, civile i branitelje, pobjednici su to izigrali. Dok su vodili razgovore s njima, na drugoj strani izvodili su one s popisa i vozili ih autobusima na Ovčaru gdje su ih nemilosrdno ubijali nakon maltretiranja i izjvljavanja nad njima. Trebale su proći 34 godine, mnogo muka, boli, borbe njegove obitelji da sazna istinu te nastojanja njegovih prijatelja i državnih službi RH da se pronađe Jean-Michelovo tijelo. Njegov ubojica do danas nije odgovarao za zločin i obitelj diže protiv njega tužbu u Francuskoj.

Jean-Michel nije dočekaao hrvatsku neovisnost i pobjedu za koju se borio, ali njegov je život ugrađen u nju i u naše živote. On je žrtva i pobjednik!

Jeane-Michele, veliki Čovječe, hvala ti!

U dubokoj boli javljamo tužnu vijest
da je naš voljeni sin, brat i prijatelj

JEAN-MICHEL NICOLIER
hrvatski branitelj - dragovoljac HOS-a

rođen 1. 7. 1966. u Francuskoj, ubijen 20. 11. 1991. na Ovčari u dobi od 25 godina,
identificiran 29. 10. 2025. u Vukovaru.

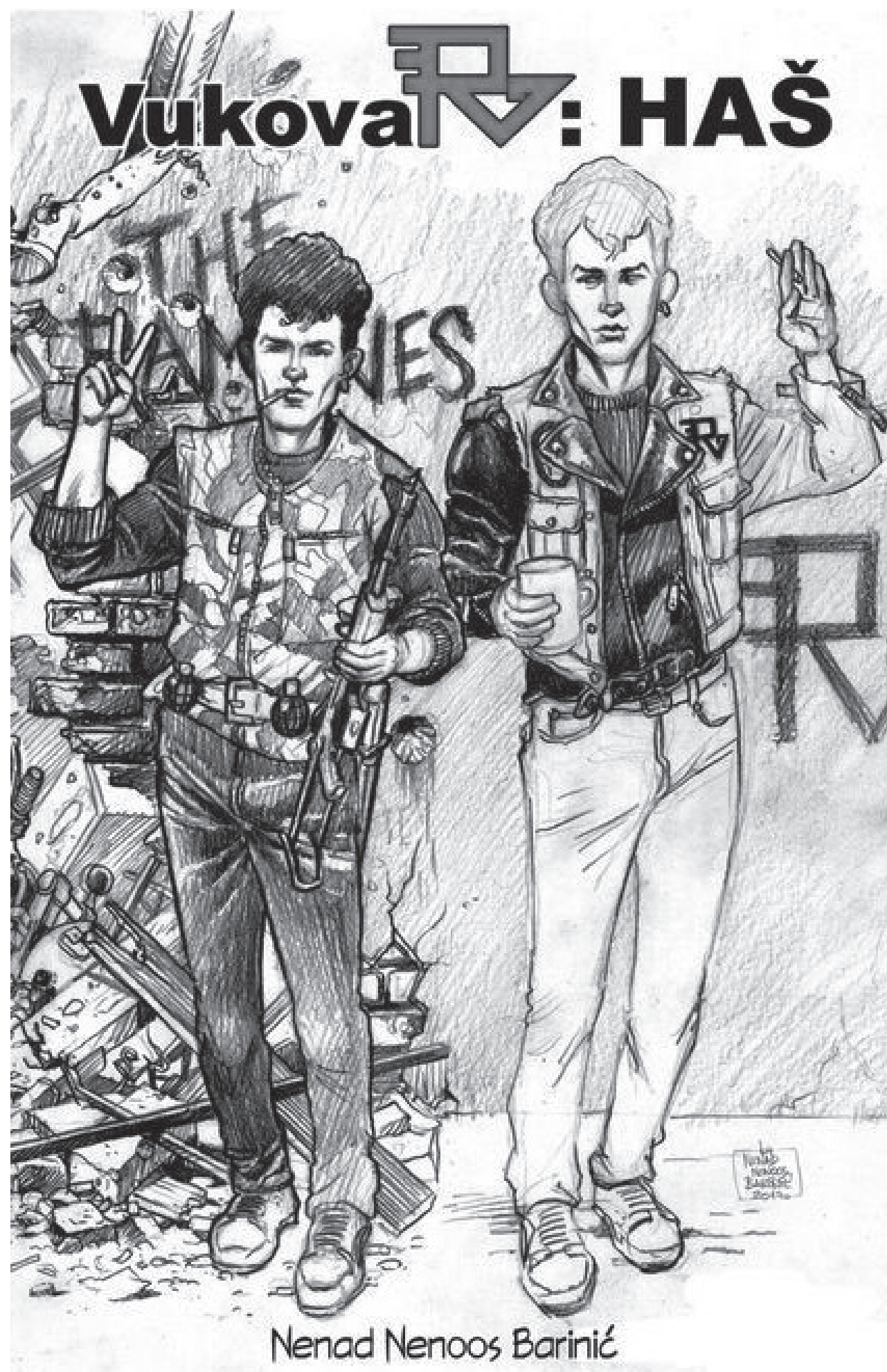
Posljednji ispraćaj dragog nam pokojnika bit će u četvrtak, 6. 11. 2025. u 13 sati
na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru.

Počivao u miru Božjem!

**Ožalošćeni: majka Lyliane, braća Paul i Pierre, nećaci Mathéo, Noa i Léo,
prijatelji obitelji i branitelji Vukovara.**

INTERVJU S NENADOM NENOOOSOM BARINIĆEM

INTERVJUIRAO: NIKOLA BOLŠEC, prof.

Ratnici su jedna od drevnih klasa koje je svako zrelo društvo i civilizacija iznimno cijenila i poštovala. Ratnici su bili snaga i sigurnost jedne zajednice, vrhunac ponosa jednog naroda. Jer pravi ratnik, kako je rekao Chesterton, ne bori se zato što mrzi ono što je pred njim, već zato što ljubi ono što je za njim. Tako i priče o hrvatskim braniteljima uvijek snažno privlače jer se radi o nevjerojatnim sudbinama i primjerima junaštva. Filmovi, knjige i dokumentarni serijali o njima danas nisu rijetkost, ali stripovi ipak jesu. No, 2018. godine objavljen je strip album „Vukovar: Haš“ vinkovačkog branitelja i strip crtača Nenada Barinića, u kojem autor prikazuje život i sudbine mladića koji su spremno krenuli u obranu Vukovara. Stoga smo odlučili potražiti autora, što nam, posredstvom Facebooka, ipak nije bilo teško, te porazgovarati o njegovom djelu koje govori o par excellence Chestertonovim ratnicima koji su se borili svim svojim srcem, koji su ponijeli, kako bi Matoš rekao, „breme cijele jedne nacije“. Na koncu, izvojevali su pobjedu u naizgled

izgubljenoj bitci, izgubljenom ratu. A to je posebno slatko.

Gospodine Bariniću, za početak, tko je bio Haš?

Kako bih što detaljnije odgovorio, moram se vratiti u prošlo stoljeće, u neka lijepa vremena prije Domovinskog rata, u Vinkovce. Vinkovci, prijeratno najveće željezničko čvorište jugoistočne Europe i industrijski grad, leži na obalama Bosuta u raskošno plodnoj i šumovitoj ravnici, bogate je povijesne i kulturne baštine, naseljen kontinuirano 8000 godina. U Vinkovcima su se rodila dva rimska cara: Valens i Valentijan; dva sveca: Euzebij i Polion, hrvatski ban Josip Šokčević, kompozitor hrvatske himne Josip Runjanin, kao i velikani hrvatske umjetnosti Vanja Radauš i Albert Kinert... Školovali smo se i odrastali u njemu, tražili svoje mogućnosti i družili se kao pripadnici vinkovačke supkulture što nas je činilo različitim od kulture šire zajednice kojoj smo pripadali. Imali smo svoja mjesta za okupljanje. Glazba koju smo slušali imala je veliku

ulogu u nastajanju supkulturnih grupa. Međusobno smo se razlikovali, osim po stavovima i ciljevima, i po izgledu, vanjskim obilježjima i interesima. Bili smo hipiji, metalci, punkeri, skin-headsi, darkeri. Bili smo i rokeri. Nakon školovanja, dovršenog ili nedovršenog, radili smo kao trgovci, „šamarali“ crijep na Dilju, slagali furnir u Spačvi, radili na željeznici, konobarili... Ono što je bitno za priču o Hašu je priča o rokerima; ali ne onom dijelu glazbeničkog rokerskog društva već o onom dijelu kojem sam i sâm pripadao – taj dio rokera u današnje vrijeme poznatiji je po nazivu „bikeri“. Vozili smo motore; flomasterima, penkalama ili debelim crvenim koncem za šokački vez na majicama i teksas jaknama bez rukava ponosno smo nosili oznaku RV (Rokeri Vinkovaca). Jedan od najvećih moto klubova u Hrvatskoj, sadašnji Moto klub Vinkovci, nastao je kasnijom pojavom moto klubova iz RV-a. Za pripadnost klubu kao oznaku ostavio je upravo stilizirani grb RV, a okupljalište moto kluba je tamo gdje smo nekada provodili dane i noći – uz obalu pitomog

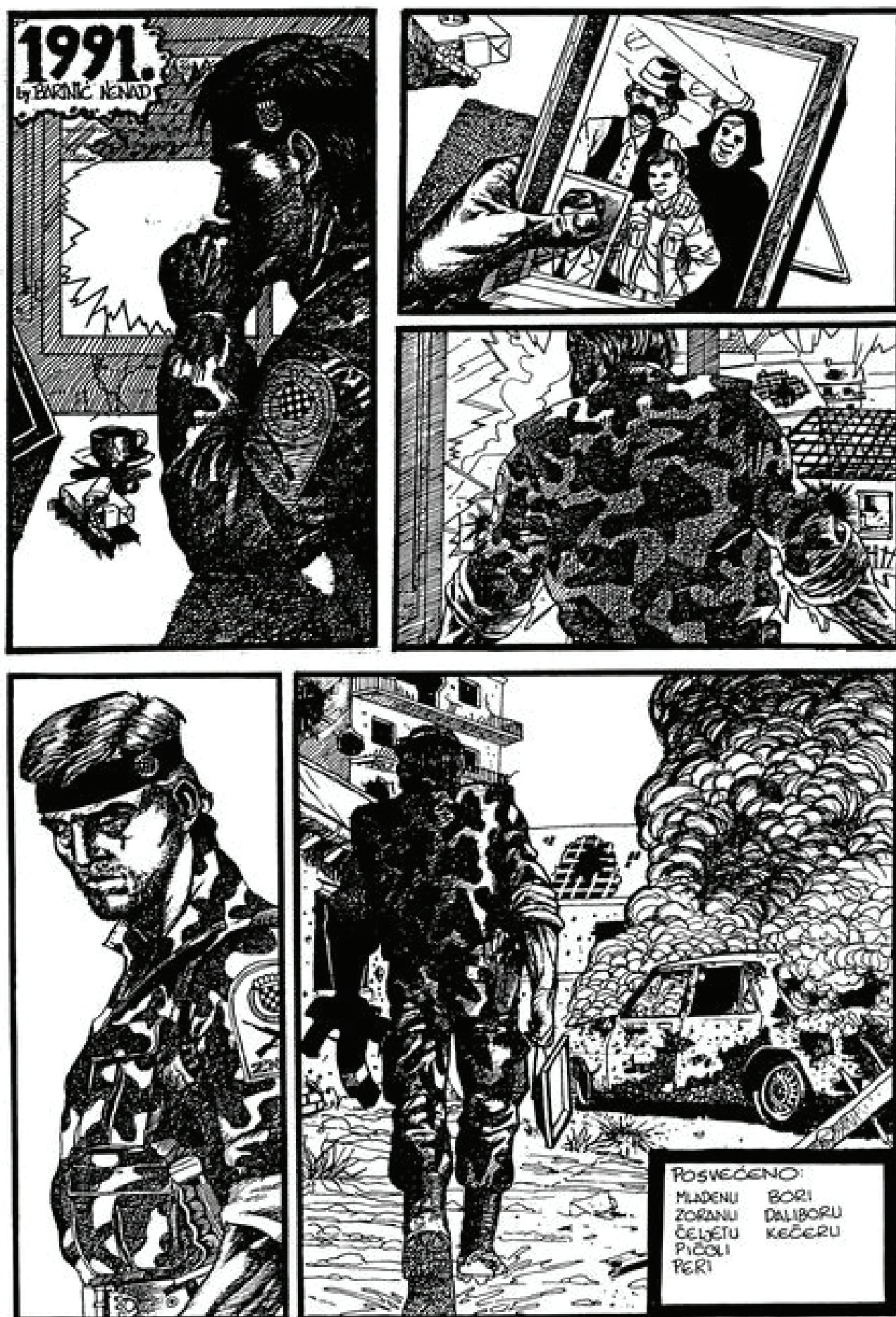
Bosuta na izletištu Sopot. Ne, nismo se družili svi odjednom jer to je bilo nemoguće. Izdvajali su se dijelovi društva na nekoliko grupa. Dosta nas slušalo je Ramonese, a slušamo ih i danas.

Između ostalih, u Vinkovcima se 19. svibnja 1967. godine rodio i Mladen Čupić, starije djeteta Anice i Marka. Nakon prerane smrti oca, njega i mlađu sestru, u poštenju i skromno odgojila je sada pokojna majka Anica. Pohađao je tadašnju Osnovnu školu „Bratstvo i jedinstvo“ (kasnije Prva osnovna škola). Srednju ekonomsku školu završio je u Ekonomsko-upravnom školskom centru „Braća Ribar“ (danas Ekonomska i trgovačka škola Ivana Domca). Iako je bio vrsni crtač, posebno u tehnikama olovke i ugljena, Mladen je odustao od likovne akademije koju je želio završiti, završio višu školu i zaposlio se na Željezničkom kolodvoru u Vinkovcima.

TKO JE HAŠ? Osoba s kojom sam provodio najviše svoga slobodnog, pa i radnog vremena, popravljajući gotovo uvijek naše

motore, s kojim sam često vozio, dijelio i zadnji decilitar benzina, popio hektolitre piva, a na kraju od njega i kupio MZ ETZ 250 – bio je moj najbolji prijatelj Mladen Čupić, kojega smo svi zvali i poznavali po nadimku Haš. Kasnije, u Domovinskom ratu zvali su ga još i ratnim nadimcima Haško i Čupko. S obzirom na to da su me već pitali zbog čega je bio poznat po nadimku Haš, mogu reći da njegov nadimak nema veze s hašišem, s obzirom na to da je to bila prva pomisao. Nadimak je zapravo dobio po pjesmi „Hush“ britanske hard rock grupe Deep Purple. Ne znam je li mu ga netko spontano dodijelio ili si je sam smislio nadimak. Spomenuti ću njegovu ljubav prema grafitima. Grafite „RAMONES“ i „RV“ ispisivao je sprejem svakom mogućom prilikom, a sjećamo ih se sa zidova vinkovačke knjižnice, teretne željezničke stanice, prolaza prema Lokosima itd. Prije rata sprejanje nije bilo priznato kao umjetnost. Ako te milicija zatekla sa sprejem – sankcije su bile gadne. Između tih grafita, uvijek se negdje našao i natpis „HAŠ“. Par puta je napisao „HUSH“, ali obzirom da je značenje toga natpisa bilo poznato samo uskom krugu obožavatelja Deep Purple-a, naknadno je počeo sprejati naziv „HAŠ“.

Obožavao je Ramonese, kao hipnotiziran jedva je dočekao odlazak na njihov nastup „Escape From Zagreb“ 24. 11. 1990. godine. Kako kaže njegova sestra, oni koji su dobro poznavali Mladena sjetit će se kako je vrsno igrao šah, krajem osnovne i u srednjoj školi svirao je gitaru, obožavao rok – ali njegova na-

jveća ljubav ipak su bili motori. Kožne jakne i traperice koje su bili neizostavni dio njegove garderobe, sam je oslikavao, na njih postavljao zakovice i nitne, izvezivao različite ukrase i slike od konca.

Vozio je MZ ETZ 250 (tada je i takav motor predstavljao ispunjenje želja, a nije ga bilo jednostavno priuštiti kao danas kreditom u 3 dana; također si tada bio prisiljen znati šarafiti oko mašine jer mašine motora su imale serijski broj i nisu se

tek tako smjele zamijeniti novom). Pred rat je kupio Yamahu SR 500. Taj motor se jako teško palio, to mu je bila osobina; čak je i reklama za taj motor napravljena tako da prikazuje da taj motor pali kada on hoće, a ne vlasnik (preporuka bikerima: naći i pogledati reklamu).

Kao da ga i sada vidim pred sobom. Nedostajao mu je jedan ili dva od prednjih gornjih zuba pa se spuštanjem usana trudio prekrivati cijeli gornji red zuba. Uvijek je pušio cigarete Filter

160, pred rat Croatiju, a cigareta u usnama bila mu je kao zaštitni znak. Bez cigarete u ustima nije hodao, nije vozio.

Na lijevoj nadlaktici ruke imao tetovirani tipizirani znak RV, kuštravu i gustu tamnu kosu, naušnicu u lijevom uhu, noge u blagom obliku slova „O“. Uvijek je nosio sužene rifle ili sužene crne samtene Levis hlače te obavezno bijele visoke Puma patike. Istu odjeću nosio je i u ratno vrijeme. Uz neizostavnu crnu kožnu jaknu „rokericu“, u vožnjama motorom preko jakne ili bez nje nosio je svijetloplavi teksas prsluk napravljen od Levis jakne otkinutih rukava, naprijed na lijevoj strani imao je crvenim koncem izvezen znak RV, s desne strane prišivku s nekom lubanjom, na leđima na gornjem dijelu natpis „RAMONES“ crnom bojom u negativu, u donjem dijelu leđa bojom izveden natpis „HONDA“, a između natpisa okruglu Ramones prišivku s imenima članovima benda u krugu: „DEE DEE, JOHNNY, JOEY, TOMMY“.

Moj prijatelj Haš bio je gradski frajer kojega sam možda jednom u godini dana čuo da je opsovao, nije volio psovke, a psovke usmjerene prema majkama nije nikome oprostio.

Bio je gradski frajer koji se ni jednoga trenutka nije dvoumio, već je spremno napustio posao na željeznici i u ruke uzeo automatsku pušku. Otišao je u Vukovar i iz njega se više nikada nije vratio niti se zna gdje je pokopan. Nadam se da će netko tko ovo pročita, pokazati mjesto gdje zapaliti svijeću... Jer

svatko od nas u ovom će prepoznati nekog svog „Haša“; iz svoje ulice, kvarta – jednostavnog lika, frajera s ulice, koji je u pocijepanim hlačama i patikama otišao u rat i nije se vratio.

Koliko godina je nastajao strip o njemu? Je li vaš strip neki „dug“, još bolje, počast vašim prijateljima i suborcima?

Ukratko, strip je zapravo nastajao od 1992. do 2018. godine, kada je ugledao svjetlo dana i to baš kao počast prijateljima i suborcima, počast „HAŠ“-evima iz svakog mjesta, neznanim frajerima i fajterima koji nažalost svoju priču sami ne mogu ispričati.

Sada pokojna majka Anica otišla je u tišini, do kraja vrteći kronicu u rukama, vjerujući da će jednoga dana njen Mladen pokucati na vrata. Već 1992. mi koji smo pokušavali saznati što je s njim, znali smo da se više nikada neće ni vratiti, jer se suprotno raznim pričama nije pojavio ni na jednom spisku Međunarodnog crvenog

križa niti se pojavio nakon zadnje razmjene zarobljenika iz srpskih logora. Nije se pojavio kao ni pripadnik RV-a Jure Lukač, kao i dio Vinkovčana koji su nestali privremenom okupacijom Vukovara.

Vrijeme je neumitno prolazilo, samo su ga još rijetki spominjali a još rjeđi pokušavali provjeriti svaku dostupnu priču. Ja sam nastavljao tražiti, privatno i kroz rad u svojoj službi u MUP RH, što radim i danas u nekom drugom svojstvu obzirom da sam u međuvremenu umirovljen. Postojala je priča da je viđen u nekim rudnicima u Srbiji i u logoru, odnosno KPD-u Sremska Mitrovica. Vidio sam popis hrvatskih branitelja, ranjenika i civila iz vukovarske bolnice s osobnim podacima svih koji su pobijeni na području Ovčare kraj Vukovara. Isti je popis svom prijeratnom prijatelju Hrvatu u Australiji telefonom prije svoje smrti izdiktirao vukovarski srpski ekstrem i bivši direktor Radija Vukovar Mirko Stanković. Na popisu je između ostalih stajalo: „Mladen Čupić,

Marko, 19.05.1967., Vinkovci”. Mjesta sumnji više nije bilo, a vjerujem da je taj popis bio razlog da se Haš i danas vodi kao žrtva Ovčare, a činjenica je da nije ubijen na Ovčari jer nije identificiran među žrtvama iz te grobnice. 18 godina sam kao policijski službenik aktivno sudjelovao u rješavanju sudbina nestalih osoba, mnoge od njih sam našao, priželjkujući nakon svake ekshumacije da će doći do identifikacije moga prijatelja.

Od tada nadalje, razmišljao sam o mogućnosti da napravim ovaj strip i skupljao razne informacije i dokumentaciju. Nacrtao sam više stripova i hrpe ilustracija na temu Domovinskog rata ali ovaj strip nikako iako sam osnovnu ideju imao još 2008. godine, pokušao sam ga ponuditi kao projekt 2008. godine ali sam odbijen u startu.

Nakon fijaska s natječajem za projekt, ohladio sam se malo od te ideje i vratio se u kolotečinu.

Onda se samo od sebe pokrenulo. Prvi je bio natječaj za strip o Domovinskom ratu Udruge prijatelja stripa Stripforum 2014. godine, za koji sam po propozicijama nacrtao strip o Hašu na 16 stranica, u koji sam stavio djelomično zamišljenu radnju iz 2008. godine. U toj radnji bila su sva dotadašnja saznanja o njegovu nestanku i načinu stradavanja, ispostavilo se da smo djelomično otišli u krivom pravcu. Isti dan i u čeljust lica, ali u drugom dijelu Vukovara, ranjen je dragovoljac koji je fizionomijom potpuno sličan Hašu osim druge boje očiju, koji je snimljen kao jedan od ranjenika u vukovarskoj bolnici. Dana 14. studenoga 2014. godine u dvorani Lavoslava

Ružičke u Vukovaru održana je promocija Stripforumove monografije „Domovinski rat u stripu“ na koju sam pozvao svih 5 preživjelih Haševe suboraca. I upravo na promociji upoznao sam njegova suborca, od kojega sam saznao da smo imali krive informacije o načinu Haševa ranjavanja. On osobno je izvlačio ranjenog Haša, zajedno s tada ranjenim Ivanom Senčićem Cajom i Zvonkom Balogom. Od tada do sada prikupio sam još dodatnih informacija tako da je ovaj strip album nadopuna stripa iz 2014. godine, a koji se također nalazi u ovom albumu. Od promocije monografije do trenutka izdavanja knjige stripa „Vukovar: HAŠ“ neki su događaji i činjenice jasniji (i nakon izlaska stripa dolazim do novih podataka). Prilika za crtanje strip-albuma ukazala se zbog natječaja Ministarstva

kulture 2017. godine. Scenarij sam dovršio 28. lipnja 2017. od kada sam prikupio ostatak potrebne dokumentacije i pristupio crtanju stresnog stripa. Za početak i kraj stripa zaslužan je utjecaj omiljenog mi pisca Dina Buzattija, čija me priča „Ogrtač“ toliko blisko podsjetila teta Anicu i njeno očekivanje Mladenova kucanja na vratima.

Prikupljanju dokumentacije i podataka sam pristupio krajnje ozbiljno, što je zbirno i utvrđeno prije izlaska stripa da se kroz čitav strip provukla tek jedna manja faktografska pogreška u povijesnom kontekstu. Činjenica je da su ti podaci prikupljeni od kraja 1991. do studenog 2017. godine, a u traženju još podataka ne posustajem i neću posustati dok ne budemo imali gdje zapaliti svijeću.

Zadatak koji sam stavio pred sebe nije bio jednostavan, ali imao sam cilj i nadam se da sam uspio u svom naumu. Lokacije su stvarne, žrtve i počinitelji su stvarni likovi i bilo ih je dosta teško rekonstruirati, no vjerujem da će se mnogi prepoznati u kadrovima. Zbog nedostatka fotografija iz tih vremena, neke osobe sam morao raditi sistemom foto-robot. Radnja stripa djelomično je fikcija – morao sam uvesti lik Pripovjedača zvanog “Glavonja” (nitko drugi nego ja sâm), koji vodi priču sa svojim ocem od početka do neočekivanoga kraja, baš zato što je stripom obuhvaćen i mirnodopski period. Lik oca nije lik moga pravog oca. Lik oca je lik nepoznatog starca koji se pojavljuje na snimcima po padu Vukovara, a koji me je svojim likom odmah zaukupio i nadahnuo. U dijalozima

ma se spominje kombinat Borovo, koji je zapošljavao više od 20000 ljudi s čitavog područja, a koji su se na taj način poznavali makar iz viđenja. Sam ratom pogođeni Nuštar kao lokacija između Vukovara i Vinkovaca pokazao se idealnim kao lokacija gdje ova priča počinje i završava. Umjesto na Internate i Dom tehnike, ekipu sam na početku pri dolasku u Vukovar smjestio na Trpinjsku cestu zbog više prikupljenih podataka. Priča koju Pripovjedač kazuje od mirnodopskih do ratnih vremena, do same pogibije Haša i ostalih je istinita – radi se o stvarnim likovima i događajima iz prošlosti. Iako je u stripu prikazano da je Pripovjedač bio u borbama za Vukovar, u zbilji je Pripovjedač zapravo bio na vinkovačkoj, a ne na vukovarskoj bojišnici. Radi funkcioniranja priče moralo je biti ovako. Pažljivi promatrač vidjet će više detalja; kadrovi su izvlačeni u tri debljine linije, označavajući dio gdje komuniciraju otac i sin, mirnodopski dio i ratni dio stripa. Tekst nije lektoriran i pojavom ratnih događanja u stripu vidljivo je da dijalozi sadrže psoske prikazujući ratnu zbilju, izraze i vojnu terminologiju. Većina dijaloga iz ratnog dijela stripa nastala je iz autentičnih svjedočenja protiv počinitelja krvavih zločina u Vukovaru dostupnih na internetu.

Na ovaj način, priča o Hašu i drugima nikada neće biti zaboravljena. I zato je ovom stripu bilo suđeno da izađe...

Zašto ste baš u stripu zabilježili njegovu priču? Jeste li to učinili samo zato što se radi o vašem „zanatu“ i ljubavi ili

je strip (kao slikovno pričanje priče) posebno pogodno sredstvo?

Kao što sam u opširnoj priči u odgovoru na prethodno pitanje naveo – na ovaj način, priča o Hašu i drugima nikada neće biti zaboravljena. Ne samo priča kao priča, već će njihovi likovi i njihove sudbine trajno imati znak pitanja vezanih uz njihova imena.

Strip je moj način kao strip autora da tu priču i pitanje postavim za stalno; obzirom na izlazak iz tiska i dostupnost čitavoj zemlji kroz knjižnice poslužio je kao medij. Neka strip priča njihovu priču, jer je oni ne mogu ispričati do kraja niti imaju više ikoga od roditelja ili prijatelja da te priče ispričaju do kraja; neka priča o Hašu mlađim generacijama ostane u amanet. Ovaj turcizam ima baš to značenje – povjerenje nekome na čuvanje nekog dobra, osoba koja daje amanet ima povjerenja u osobu kojoj daje amanet da će to dobro biti sačuvano; amanet je i želja čovjeka na samrti, koji kao posljednju želju ostavljaju “u amanet” da neko vodi računa o nečemu, što iza njega ostaje.

Mislite li da se stripom mogu pobuditi ponos i zahvalnost prema braniteljima te samim time pridati pričama iz Domovinskog rata jedna viša dimenzija?

Strip je medij koji je obilježio odrastanje mnogih nekada – danas je prisutan u programu osnovnih i srednjih škola, u primijenjenoj umjetnosti, kao takav u današnje doba interneta još je jači i bliži. Vjerujem da na

taj način doprinosi cilju rečene pobude ponosa i zahvalnosti hrvatskim braniteljima, iako stripova o Domovinskom ratu ima puno manje nego knjiga i filmova. Zanimljive su i kombinacije ilustracije i stripa, koje sam npr. radio u sklopu serijala „Heroji Vukovara“ kada je crtež prikazao sve ono za što nije bilo dostupnih fotografija ili video materijala.

Na kraju krajeva, priča o Hašu i RV je noseća priča dokumentarnog filma „Kad vrane zapjevaju“ koji je urađen u produkciji HTV. Tom prilikom, za potrebe snimanja okupio se jedan dio preživjelih pripadnika RV-a. Također, strip je bio i poticaj za snimanje dokumentarca za serijal „Nestali“ u produkciji 24 sata, pod pokroviteljstvom Ministarstva hrvatskih branitelja. A osim toga, od izlaska stripa do sada, o Mladenu i ostalima se pisalo mnogo u raznim pričama, a sada te priče već izlaze u knjigama.

Znači, strip je razlog toga. Bez stripa, i Haš i ostali bi bili protekom vremena lagano zaboravljeni. Ovako, i 5 preživjelih Haševih suboraca znaju i ponosni su, samim tim i njihova djeca i obitelji i prijatelji – nisu zaboravljeni ni oni kao preživjeli u slavu ostalih 8 poginulih, nestalih i pobijenih iz te grupe. Svi oni i drugi stvarni likovi, čine ovu priču.

Za kraj, spremate li se prikazati neke druge priče iz Domovinskog rata? I, gdje se mogu kupiti vaši stripovi?

Novi projekti su svakako u planu. Pod prvo planiram završiti

dva davno započeta stripa koji su tematski vezani za rat. Oba su do sada odrađena u olovci na nekih 70%, planiram ih dovršiti, istuširati i objaviti u zasebnom albumu. Za sada mogu reći da je jedan o stradanjima zarobljenika na „Veleprometu“, a drugi o osobnim tragedijama i nedaćama hrvatskih branitelja nakon rata. Svakako mislim da će to moguće ujedno biti i moji zadnji stripovi s ratnom tematikom. Iako, nikada se ne zna... Istovremeno s tim planiram u kompletu prekrojiti davno napisanu knjigu koja mi se sada više ne sviđa, a izdavač spremno čeka kada ću to napraviti.

... Vratit ću se još malo na knjigu stripa „Vukovar: HAŠ“... Kada sam napravio prvu kraću verziju stripa, nisam računao na neke pomake. Međutim, kada su došla nova saznanja, rezultiralo je ovim strip albumom koji sadrži i prvu i drugu priču. S obzirom na to da je pandemija prekinula planirane promocije i izložbe, nisam uspio obznaniti da opet ima nekih novih detalja u priči, pronalaze se određene Haševe stvari, neki novi podaci se obrađuju... Nadam se da će ta potraga konačno ovu priču dovesti k njenom pozitivnom kraju, da znamo gdje ćemo zapaliti svijeću. U tome trenutku, ako ga doživim, vjerujem da bi bilo materijala za treću priču, epilog, odnosno dopunjena knjiga stripa o Hašu, kao strip dokument vremena.

Inače, kada sam spomenuo epilog... za priče o Hašu postoji i prolog, nacrtao sam u ratu jedan strip odmah nakon njegova nestanka. Te godine je jedino i bio objavljen, a svo-

jstven je po tome što na kraju ima jedan slobodan kvadrat pripremljen za popunu imenima poznanika i prijatelja koji su poginuli u ratu. U kvadratu je upisan i Mladen, a nažalost vrijeme je pokazalo da sam za žrtve ostavio stvarno premalen kvadrat. Taj prolog vam dajem da ga objavite uz ovaj intervju.

Napravio sam i objavio više stripova i strip albuma. Često imam upite za strip projekt „Ovčara – krik u noći“. Isti se može kupiti samo unutar suvenirnice Spomen doma na Ovčari, ja ih nemam.

Kontaktom preko moje web stranice nenadbarinic.com, preko mog e-maila b.nenad.b@gmail.com ili preko Facebook stranice Nenad Barinić Nenoos Art (<https://www.facebook.com/artworkknenooos/>) moguće je naručiti knjigu stripa „Vukovar: HAŠ“ i strip-projekt „Anno Domini 1991“, kao i ostale moje strip albume kojih imam u zalihi („Einstein World“, „Idemo na Dunav!“ i „Tri panja na otoku sreće“).

FILM „260 DANA“ – RATNA DRAMA O RAZORENOM DJETINJSTVU I SNAZI LJUDSKOG DUHA

Istinu o karakteru nametnutog rata, mržnji i agresiji, zvjerstvima proživljenima kroz iskustvo djeteta, svjedoči u autobiografskoj knjizi 260 dana Marijan Gubina, čiju smo ispovijest i životnu mudrost o oprostima imali priliku poslušati u našoj školi. On je kao desetogodišnji dječak toliko dana živio u zatočeništvu sa svojom obitelji u Dalju, mjestu na ušću Drave u Dunav, blizu Osijeka i Vukovara, gdje su bili izloženi svakovrsnim strahotama. Nakon proživljenih trauma, prerano sazrio, postao je mirotvorac, svjestan kako spirala mržnje i osvete ugrožava čovjeka, društvo, države i cijelo čovječanstvo te kako čovjek duhom može nadići gorčinu i zlo koje ga pogodi. Upravo takvu poruku prenosi životom i filmom, koji je po istoimenoj knjizi snimljen

na engleskom jeziku u hrvatsko-američkoj koprodukciji u režiji Jakova Sedlara i koji se od početka studenoga prikazuje u Hrvatskoj, a obići će i svijet jer ga više od 100 zemalja želi otkupiti. Pored hrvatskih glumaca tu su i poznata imena kao što su Tim Roth i Armand Assante, britanska glumica u usponu Florence Bensberg, a mladi Britanac Will Godber glumi desetogodišnjeg Marijana Gubinu. „Ovo je hrvatska priča koja treba krenuti iz hrvatskog srca – iz Slavonije. Film pokazuje tragediju, ali i veličinu hrvatskog naroda koji, unatoč patnji, nije osvetoljubiv. Poruka koju šaljemo svijetu jest da mi gradimo mir“, poručio je Gubina na konferenciji za medije povodom najave svjetske premijere igranog filma “260 dana”.

POEZIJA S PANOJA

JESEN

Vakuumska vrećica sa zimskim jaknama odavno ne drži dah
Oslobađa lavandu iz mirisne Denk mit vrećice
Zbogom japanke
I od soli skoreni ručnici
Vlažni bršljan
Na popucaloj fasadi
Kao trnci gmiže uz kosti
Žuta brnistra
Nonina ponistra
Lancuni i stađuni
Nestali u magli
Poplun do nosa
Dim iz toplane
Za prekratke dane
Sporo i tromo klize
Sneni tramvaji s Remize

Nepoznat autor

Stigla je jesen
Odmah sam znala
Jer dok sam parkom šetala
Pored mene je po jedan divlji kesten

G. G.

ŠAL NA RASPRODAJI

Jesen je riđa kao vjeverica
Crvena kao lipstick
Šarena kao gumica za kosu koju vrtiš u svojoj ruci
Draga
Znaš da su kiše opet počele
I hladan vjetar nasrće na tvoj topli vrat
I zato ću ti kupiti šal na rasprodaji
Volim te

S.A.

KRUG – PUT

Suho lišće tiho pada
Žuto, smeđe, crveno
Dok životinje spavaju
I cvijeće postaje drveno

U ljudima vlada spokoj
Na ulicama tišina
A u dušama im brige
Nema mira, samo tmina

I one ljetne ljubavi
Nema, sve je gotovo
Oni vraćaju se na put
I tako opet, ponovno u krug

Katja Hrkić 4.c

KESTEN

Kesten je pao
Ja sam ga pokupila
Nema ga više

Nepoznat autor

